

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till utredningen Vissa frågor om statligt anställdas rättsställning (Fi 2020:09)

Beslut vid regeringssammanträde den 3 november 2021

Ändring i uppdraget

Regeringen beslutade den 19 november 2020 kommittédirektiv om vissa frågor om statligt anställdas rättsställning (dir. 2020:120). Enligt direktiven ska utredaren bl.a. lämna förslag som säkerställer att Statens överklagandenämnds och Överklagandenämnden för högskolans beslut att ändra ett anställningsbeslut följs, samt analysera under vilka förutsättningar en statligt anställd bör kunna stängas av från arbetet och om anställningsvillkoren för myndighetschefer bör anpassas för en situation då en myndighetschef i samband med en förflyttning får ändrade arbetsuppgifter. Enligt direktiven ska uppdraget redovisas senast den 19 november 2021.

Uppdraget ändras dels på så sätt att utredaren även ska analysera om prövningen i frågor om bl.a. disciplinansvar och avskedande när det gäller professorer ska göras av den anställande myndigheten i stället för av Statens ansvarsnämnd, dels på så sätt att uppdraget utvidgas i den del som gäller anställningsvillkor för myndighetschefer till att bl.a. även omfatta vissa lönefrågor efter en förflyttning.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2022.

Uppdraget att utreda Statens ansvarsnämnds ansvar för vissa frågor som rör professorers anställningar

Enligt 4 kap. 16 § högskoleförordningen (1993:100) beslutar Statens ansvarsnämnd om disciplinansvar, avskedande och vissa andra frågor som rör professorers anställningar. Beslut som avser andra universitets- och högskoleanställda fattas av lärosätet. Om styrelsen har beslutat att inrätta en personalansvarsnämnd vid lärosätet är det enligt 2 kap. 15 § högskoleförordningen och 25 § myndighetsförordningen (2007:515) nämnden som ska pröva frågorna.

Den särreglering som gäller för professorer infördes då dessa utsågs av regeringen och var få till antalet, och då en anställning som professor innebar en arbetsledande position inom lärosätet. I dag är förutsättningarna annorlunda. Professorer anställs i likhet med övriga anställda av respektive lärosäte. Antalet professorer har ökat markant och anställningen som professor innebär inte längre per automatik arbetsledning på hög nivå. Samtidigt har statens roll som arbetsgivare utvecklats och lärosätenas autonomi stärkts.

Utredaren ska därför

- analysera om prövningen i frågor om disciplinansvar, åtalsanmälan, läkarundersökning, avstängning och avskedande när det gäller professorer ska göras av den anställande myndigheten i stället för av Statens ansvarsnämnd, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att analysera myndighetschefers anställningsvillkor

I de ursprungliga direktiven framhålls vikten av att anställningsvillkoren för myndighetschefer är attraktiva för att de mest kvalificerade personerna ska kunna rekryteras. Som närmare beskrivs i direktiven får en myndighetschef som lyder under regeringen förflyttas med stöd av 33 § andra stycket lagen (1994:260) om offentlig anställning (LOA). I den allmänna debatten riktas återkommande kritik mot att myndighetschefer får behålla lön och andra anställningsvillkor när de förflyttas.

En myndighetschef anställs i normalfallet för en tid om sex år vid första anställningsperioden, med möjlighet till förlängning i ytterligare tre år. Det finns behov av att närmare analysera vad detta innebär för anställningens attraktivitet och vad som skapar bäst förutsättningar för chefen att leda

myndighetens verksamhet med ett gott resultat. Det bör i sammanhanget framhållas att regleringen i lagen (1982:80) om anställningsskydd om rätt att kvarstå i anställningen inte gäller för myndighetschefer med en tidsbegränsad anställning.

Med undantag för landshövdingar beslutar regeringen att den myndighetschef som så önskar har rätt till en bilförmån. De villkor som gäller för bilförmånen framgår av en bilaga till regeringsbeslutet om anställning. I villkoren anges att värdet av bilförmånen ska tas upp till beskattning enligt Skatteverkets föreskrifter och rekommendationer. Anställningsvillkoren för myndighetschefer anställningar följer en mångårig praxis som beskrivs i betänkandet Myndighetschefer villkor (SOU 2011:81 s. 63–89).

Utredaren ska därför

- ta ställning till om en ordning bör införas som ger förutsättningar för att lönen efter en förflyttning enligt 33 § andra stycket LOA bättre ska kunna återspegla skillnaden i ansvar och krav vid en jämförelse mellan anställningen som myndighetschef och en sådan annan statlig anställning som hon eller han förflyttas till,
- analysera om den nuvarande tidsbegränsade anställningen som myndighetschef är ändamålsenlig,
- kartlägga förutsättningarna för att myndighetschefer i högre utsträckning än i dag ska kunna arbeta längre som myndighetschefer genom att vara anställda efter ordinarie pensionsålder enligt kollektivavtal,
- bedöma om förmånen i form av rätt till fri bil bör omregleras eller tas bort, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska särskilt beskriva konsekvenserna för lärosätena som arbetsgivare och för professorerna av att överföra ansvaret för att pröva vissa frågor kopplade till anställningen till den anställande myndigheten. Utredaren ska vidare beskriva konsekvenser för tjänstepension, inkomstgaranti och andra avgångsförmåner enligt författningar och kollektivavtal av att ändra anställningsvillkoren för myndighetschefer.

Redovisning av uppdraget

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 28 februari 2022.

(Finansdepartementet)